

ФОРМУВАННЯ АЛГОРИТМІВ ІДЕНТИФІКАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У статті обґрунтовано важливість ідентифікації необоротних активів у інформаційному забезпеченні управління, розкрито її сутність стосовно прийняття необоротних активів у якості об'єктів бухгалтерського обліку. Визначено використання класифікації необоротних активів за їх економічною сутністю у якості початкового етапу їх ідентифікації на основі розробленого алгоритму. Запропоновано ієрархію загальних та додаткових критеріїв визнання необоротних активів, що забезпечують чітку ідентифікацію останніх у якості об'єктів обліку. Сформовано алгоритм ідентифікації і визнання об'єкту бухгалтерського обліку необоротним активом.

Ключові слова: необоротні активи, ідентифікація, ієрархія, критерії, підприємство.

KHMELEVSKA A., KHMELEVSKIY O., SEMENOV K.
Khmelnytsky National University**FORMATION OF ALGORITHMS FOR THE IDENTIFICATION OF NON-CURRENT ASSETS IN THE INFORMATION MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE**

The purpose of the article is to identify identifiers and develop algorithms for identification of non-current assets. The article substantiates the importance of identifying non-negotiable assets in the information provision of management. The essence of identification of non-current assets of the objects of accounting is disclosed. The classification of non-current assets is used for their economic substance for the initial stage of their identification. The algorithm of identification of the membership of an accounting object to a certain group of non-current assets is developed. A hierarchy of general and additional criteria for recognizing non-current assets for their identification is proposed. Among the additional criteria, common and individual criteria for the recognition of non-current assets are identified. An algorithm for identifying and recognizing the object of accounting as an irreversible asset is formed.

Keywords: non-current assets, identification, hierarchy, criteria, enterprise.

Постановка проблеми

В сучасних умовах господарювання необоротні активи є одним з важливих об'єктів управління, втілюючи вагомий частину майна підприємств. Розвиток економічної системи та включення країни у світові інтеграційні процеси, з однієї сторони, підвищення рівня автоматизації систем управління та обліку, як реакції на появу єдиного інформаційного простору, з іншої, стають каталізаторами усвідомлення потреби розробки методів, моделей та алгоритмів обліку як в цілому, так і за окремими його ланками та об'єктами. Оскільки формування повної, достовірної та неупередженої облікової інформації для потреб управління стосовно необоротних активів, як й інших об'єктів бухгалтерського обліку, ґрунтується на їх ідентифікації та визнанні, посилюється актуальність досліджень, спрямованих на встановлення процедури виявлення відповідності характеристик об'єктів обліку встановленим критеріям їх визнання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Необоротні активи є об'єктом вивчення провідних вчених-економістів: І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, С.Ф. Голов, Л.Л. Горецька, А.Г. Загородній, С.О. Левицька, Л.Г. Ловінська, Н.М. Малюга, М.В. Півторак В.В. Сопко, Т.М. Ткаченко та інших. У працях автори формулюють характеристики необоротним активам, наводять їх класифікацію та види оцінки; розглядають організаційно-методичні аспекти їх обліку згідно з вимогами вітчизняних та міжнародних нормативно-правових актів; досліджують особливості обліку таких активів. Однак, як і у літературних джерелах, так і у національних стандартах бухгалтерського обліку переважно наводяться загальні критерії визнання необоротних активів у якості активів, тоді як еталони належності саме до їх певних видів та груп не сформульовані.

Невирішені раніше частини проблеми

Не повністю дослідженими залишаються питання процедури ідентифікації та визнання необоротних активів у якості об'єктів бухгалтерського обліку, тобто на сьогодні відсутні чіткі ознаки процесу розпізнавання об'єктів бухгалтерського обліку, якими є необоротні активи.

Постановка завдання

Метою статті є виявлення ідентифікаційних ознак та розробка алгоритмів ідентифікації необоротних активів на основі їх визначення та визнання для покращання інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу

Формування процесу ідентифікації нематеріальних активів передбачає розуміння трактування сутності ідентифікації в бухгалтерському обліку загалом та у контексті обліку нематеріальних активів.

Встановлено, що у трактуванні ідентифікації з точки зору бухгалтерського обліку мають місце два підходи: з позицій бухгалтерського спостереження [1] та стосовно формування звітності [2]. Опираючись на

те, що ідентифікація представляє собою ототожнення або встановлення відповідності чого-небудь з чим-небудь, за першим підходом в [1] стверджується, що стосовно об'єктів бухгалтерського спостереження ідентифікація передбачає визначення місця в системі обліку нових об'єктів бухгалтерського спостереження, уточнення трактування процесу формування фінансового результату в умовах ринку, розмежування таких понять, як витрати, активи і доходи, побудова класифікації рахунків, які використовуються для відображення об'єктів бухгалтерського спостереження і класифікації бухгалтерських проводок, за допомогою яких факти господарського життя інтерпретуються в господарські операції.

Мотивацією для другого підходу є посилання на те, що достовірне подання реальної економічної дійсності ґрунтується на застосуванні невід'ємного властивості людини зіставляти, порівнювати і ототожнювати об'єкти спостереження і потім конструювати моделі, які спрямовані на виконання певної програми дій. Звідси, в [2] стверджується, що у загальному сенсі під ідентифікацією розуміється процес встановлення і розпізнавання унікальності реального об'єкта, який націлений на забезпечення відповідності цього об'єкта юридично підтвердженими даними, щоб уникнути підміни одного об'єкта іншим. Оскільки інформація про реальну економічну дійсність формується в звітності її упорядником під впливом конкретних операцій, фактів і подій діяльності кожної організації, які є об'єктами спостереження в системі бухгалтерського обліку, то, за думкою дослідників [2], ідентифікація з точки зору бухгалтерського обліку – це логічний прийом професійного судження для визначення місця в звітності результатів впливу господарських операцій, фактів і подій, і отже, вона є складовим елементом методології обліку поряд з визнанням і оцінкою. Дійсно, результати впливу господарських операцій відбиваються в звітності, однак при її складанні, окрім професійного судження, враховуються й законодавчі та нормативні вимоги як чинник впливу на зміст ідентифікації об'єктів та процесів.

У вітчизняних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку відсутнє пояснення терміна «ідентифікація» в цілому та стосовно необоротних активів, за виключенням нематеріальних активів. Щодо останніх, то ідентифікованість є рисою їх характеристики за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» [3]. Вказаний атрибут знайшов своє роз'яснення у Міжнародному стандарті фінансової звітності 38 «Нематеріальні активи», де зазначено, що нематеріальний актив є ідентифікованим, якщо він може бути відокремлений, тобто його можна відокремити або відділити від суб'єкта господарювання і продати, передати, ліцензувати, здати в оренду або обміняти індивідуально чи разом з пов'язаним з ним контрактом, ідентифікованим активом чи зобов'язанням, незалежно від того, чи має суб'єкт господарювання намір зробити це; або виникає внаслідок договірних або інших юридичних прав, незалежно від того, чи можуть вони бути передані або відокремлені від суб'єкта господарювання або ж від інших прав та зобов'язань [4].

З огляду на цю інформацію в українській науковій літературі формується певний погляд на сутність ідентифікації нематеріальних активів. Деякі вчені втілюють у ідентифікації лише вказану характеристику – можливість [5; 6]. Інші ж зазначають, що проблема достовірної ідентифікації є вихідною проблемою під час обліку нематеріальних активів, тобто виділення даного виду активу серед інших активів, надання лише йому властивих ознак та характеристик [7]. Тут вважаємо доцільним дослухатися до справедливого зауваження, висловленого в [8]: здатність бути придбаним чи проданим окремо від інших активів підприємства або бути відокремленим від підприємства – це лише частина ідентифікації, яка не дає повної картини стосовно об'єкта ідентифікації, інакше це приводить до помилок у бухгалтерському обліку нематеріальних активів. Разом з тим, в [8] наголошується, що ідентифікацію об'єктів нематеріальних активів слід розглядати як з'ясування наявності матеріального носія та чинності документів, які засвідчують правомірне набуття права авторства, права власності, а також інших документів, які є підставою для оприбуткування об'єкта нематеріального активу.

Підтримуючи твердження, що саме чинні документи дають змогу провести коректну процедуру ідентифікації як нематеріальних, так і необоротних активів в цілому (як, зрештою, і усіх об'єктів бухгалтерського обліку), вважаємо недоцільним обмеження сутності їх ідентифікації лише наявністю підтверджуючих документів на об'єкт обліку. Ідентифікація об'єктів бухгалтерського обліку, вважаємо, має бути комплексною та полягати у визнанні, опізнанні об'єктів (кожного зокрема), досягненні тотожності їх характеристик критеріям визнання та ідентифікації як об'єктів бухгалтерського обліку, їх ототожненні між собою, з тим, щоб, дотримавши всі процедури ведення бухгалтерського обліку, відобразити кожен із об'єктів бухгалтерського обліку на відповідному рахунку бухгалтерського обліку, оскільки рахунок – це класифікаційна ознака, що дозволяє ідентифікувати об'єкти бухгалтерського обліку та підтверджує їх ідентифікацію. Вважаємо за доцільне проводити процедуру ідентифікації щодо кожного об'єкта необоротних активів, що надходить на підприємство з метою визначення подальшого шляху його обліку.

Першим кроком ідентифікації необоротних активів вважаємо виявлення належності об'єкта необоротних активів до певного їх виду відповідно класифікації необоротних активів їх економічною сутністю. Саме відмінність економічної сутності окремих видів та груп необоротних активів дозволить вирізнити їх від інших необоротних активів щодо цільової функції утримання, складу управлінських задач, елементів політики управління та змісту управлінських рішень, а в обліковому аспекті – здійснити стандартизацію облікових операцій [9].

Уточнимо, що за ознакою відмінностей у економічній сутності у складі необоротних активів вирізняється щонайменше три їх види, які відрізняються своїми характеристиками: власне необоротні активи, довгострокові активи та капітальні інвестиції (рис. 1).

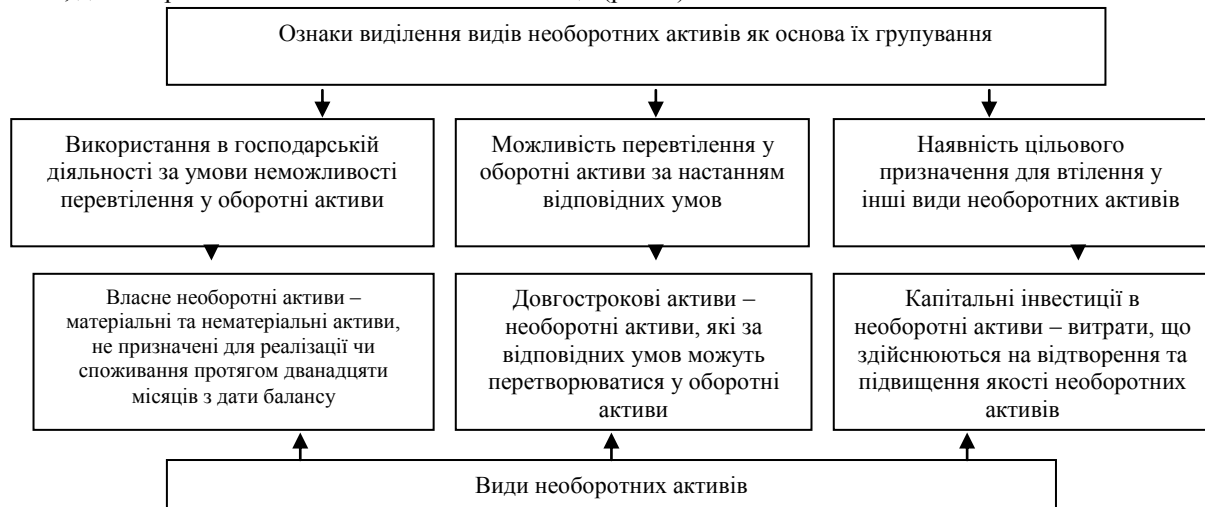


Рис. 1. Виділення видів необоротних активів відповідно до їх економічної сутності *

*Джерело: власна розробка авторів

Авторське бачення алгоритму ідентифікації необоротних активів щодо належності їх до груп та різновидностей наведено на рис. 2.

Зауважимо, що на рис. 2 ідентифікація необоротних активів щодо їх належності до видів та груп та представлена дещо в узагальненому вигляді для полегшення її сприйняття та акцентування основних елементів. Так, до власне необоротних активів умовно віднесено інвестиційну нерухомість, яка, за її визначенням у П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» [3], має характеристики специфічних основних засобів – власних або орендованих на умовах фінансової оренди земельних ділянок, будівель, споруд, які розташовуються на землі, проте іншу мету утримання, а саме – для отримання орендних платежів та /або збільшення власного капіталу, а не для виробництва та постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності. Проте відображення первісної (переоціненої) вартості інвестиційної нерухомості та її зносу на відповідних субрахунках рахунків 10 «Основні засоби» та 13 «Знос необоротних активів», відповідність вищенаведеним характеристик, притаманних власне необоротним активам дозволяє ідентифікувати інвестиційну нерухомість, як таку, що належить до вказаного виду. Одночасно, розглядаючи відстрочені податкові активи як суми податку на прибуток, що підлягають відшкодуванню підприємству у наступних періодах унаслідок обставин, зазначених у П(С)БО 17 «Податок на прибуток» [3], логічним вважається ідентифікація їх належності до другого класифікаційного виду – довгострокових необоротних активів, оскільки йдеться про специфічний вид довгострокової дебіторської заборгованості, що виникає у підприємства за розрахунками з податку на прибуток. Разом з тим, як показують дослідження, згадувані активи нечасто трапляються в балансах підприємств, тому наведене групування та алгоритм ідентифікації необоротних активів сповна демонструє запропонований підхід до проведення останньої у частині ідентифікації необоротних активів у розрізі виділених їх видів.

Подальша ідентифікація необоротних активів пов'язана з тим, що останні підлягають процедурі визнання їх у якості об'єкту бухгалтерського обліку, оскільки облік ґрунтується на їх визнанні, що полягає у дослідженні відповідності характеристик об'єктів обліку встановленим критеріям визнання.

У відповідних вітчизняних стандартах бухгалтерського обліку, що регламентують облік окремих видів необоротних активів, часто містяться вимоги щодо їх визнання, однак слід відмітити неоднозначний підхід у формулюванні таких критеріїв. Так, в П(С)БО 7 «Основні засоби» та 10 «Дебіторська заборгованість» [3] вказані умови визнання відповідно об'єкта основних засобів та дебіторської заборгованості активом, для чого формулюються лише загальні критерії визнання активів, проте критерії визнання об'єкту саме об'єктом основних засобів чи дебіторською (а не іншою) заборгованістю окремо не згадуються. За П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [3] придбаний або отриманий нематеріальний актив рекомендовано визнавати за загальними критеріями визнання активів, а отриманий в результаті розробки – за умов, якщо підприємство має намір, технічну можливість та ресурси для доведення нематеріального активу до стану, у якому він придатний для реалізації або використання; можливість отримання майбутніх економічних вигод від реалізації або використання нематеріального активу; інформацію для достовірного визначення витрат, пов'язаних з розробкою нематеріального активу. Щодо фінансових інвестицій, то як в П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» так і в П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [3] умови визнання їх об'єктами бухгалтерського обліку не вказані.

З метою подальшої ідентифікації необоротних активів вважаємо доцільним побудову певної ієрархії критеріїв визнання необоротних активів, виділивши: загальні критерії визнання необоротних активів у якості активів; додаткові критерії визнання необоротних активів, серед яких додаткові спільні критерії визнання активів у якості необоротних; додаткові індивідуальні критерії визнання відповідно окремих видів необоротних активів.

Процедуру побудови ієрархії критеріїв визнання необоротних активів продемонстровано на прикладі вагомого їх виду – власне необоротних активів, представниками яких, як зазначено вище, є основні засоби та необоротні активи.

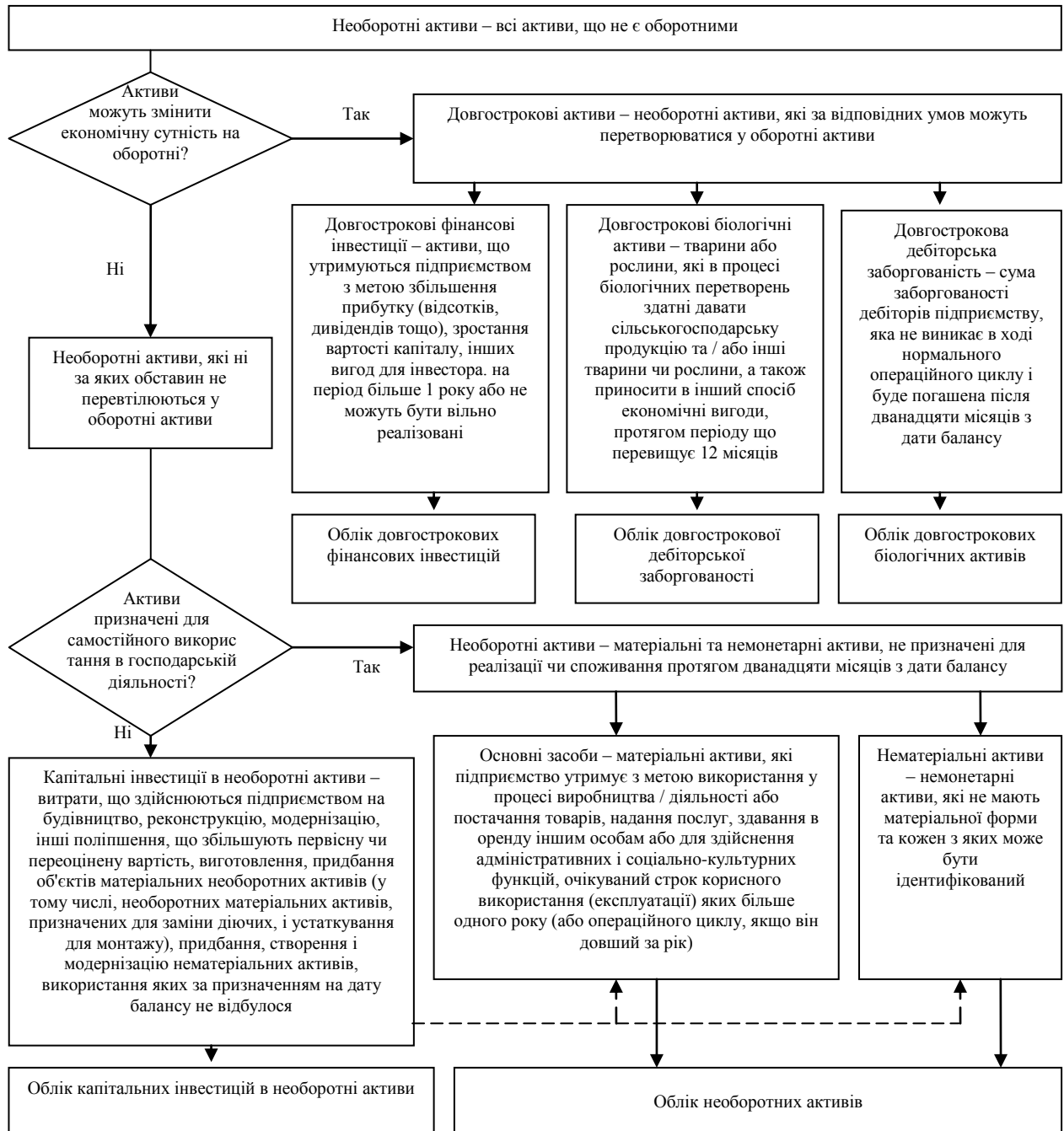


Рис. 2. Алгоритм ідентифікації необоротних активів за належністю до видів та груп

Джерело: Сформовано авторами

Загальні критерії визнання власне необоротних активів у якості активів аналогічні критеріям визнання, які застосовуються для всіх активів, а саме: об'єкт необоротних активів визнається активом, коли: існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням цього об'єкта, і його вартість може бути достовірно визначена. Відповідно до Закону України № 996-XIV [10] зазначені вимоги щодо визнання об'єкту як активу орієнтуються на абстрактну

можливість відображення об'єктів серед активів. Отже, важливим стає момент віднесення об'єктів, які можуть бути абстрактно віднесені до активу і повинні там відобразитись.

Одночасно вважаємо доцільним вказати наступну ієрархічну підпорядкованість наведених критеріїв визнання необоротних активів у якості активів. Перш за все, об'єкт не може бути визнаним об'єктом бухгалтерського обліку, якщо його вартість не може бути достовірно визначена. Лише при набутті оцінки об'єкт стає об'єктом бухгалтерського обліку, підпорядковуючись принципу єдиного грошового вимірника, що передбачає здійснення вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці. Саме після визнання об'єкту об'єктом бухгалтерського обліку можливий наступний крок: виявлення ймовірності майбутньої економічної вигоди – потенційної можливості отримання підприємством грошових коштів від використання активів.

Додатковим спільним критерієм визнання об'єктів групи власне необоротних активів у якості об'єктів бухгалтерського обліку є той, що очікуваний строк корисного використання (експлуатації) об'єкту більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Лише отримавши докази на відповідність об'єкту критеріям його визнання активом, а далі – необоротним активом, може здійснюватися його ідентифікація щодо належності до основних засобів чи нематеріальних активів. Так, у визначенні основних засобів за П(С)БО 7 «Основні засоби» [3] криються такі критерії їх визнання, як матеріальність (мають матеріальну форму); цільове призначення (утримуються з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій).

Зауважимо, що саме наявність матеріальної форми у об'єкта необоротних активів є критерієм розмежування основних засобів та нематеріальних активів. Щодо останніх, то (після констатації відсутності матеріальної форми) критеріями визнання об'єкта у якості необоротного активу є: належність до немонетарних активів – будь-яких активів, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей, та можливість ідентифікації (у тому змісті, коли актив можна відокремити від підприємства, вилучити із сукупного майна, що обліковується на балансі підприємства, відокремити від інших активів і розпорядження ним).

Для ілюстрації процедури систематизації критеріїв визнання необоротних активів у якості об'єктів бухгалтерського обліку, яка пропонується для власне необоротних активів стосовно основних засобів та нематеріальних активів, наведена на рис. 3.



Рис. 3. Ієрархія критеріїв визнання об'єктів бухгалтерського обліку необоротними активами

Джерело: Сформовано авторами

За змістом рис. 3 видно, що визнання об'єктів обліку саме об'єктами власне необоротних активів передбачає їх відповідність певним критеріям, ключовим серед них є визнання об'єкту активом, що далі доповнюється додатковою спільною вимогою – тривалим терміном корисного використання. Лише подальша ідентифікація щодо ідентичності індивідуальним вимогам дозволяє вирізнити у складі необоротних активів їх належність до об'єктів певних груп – основних засобів чи нематеріальних активів.

Побудова ієрархії критеріїв визнання об'єктів бухгалтерського обліку необоротними активами, дозволила сформулювати методику їх ідентифікації, що включає ряд послідовних кроків.

Крок 1. З'ясовується можливість достовірного визначення оцінки об'єкту, який передбачається визнати об'єктом бухгалтерського обліку. Якщо вартість об'єкту, який ідентифікується, може бути

достовірно визначена, то об'єкт визнається належним до об'єктів бухгалтерського обліку підприємства. Коли ж оцінка об'єкту не може бути з достовірністю визначеною, об'єкт, який ідентифікується, визнається таким, що не належить до об'єктів бухгалтерського обліку підприємства, хоча може бути об'єктом інших видів обліку (управлінського, статистичного, оперативного).

Крок 2. Для об'єкту, який визнано об'єктом бухгалтерського обліку, розпізнається існування ймовірності отримання підприємством в майбутньому економічних вигод від його використання. Якщо така ймовірність має місце, то висновком є те, що об'єкт бухгалтерського обліку належить до активів підприємства. При відсутності ймовірності отримання підприємством в майбутньому економічних вигод від використання об'єкт бухгалтерського обліку напевно слід визнати витратами підприємства.

Крок 3. Визначається факт здійснення контролю підприємства в результаті минулих подій над об'єктом, який визнано активом. Підтвердження факту такого контролю вказує, що об'єкт бухгалтерського обліку припадає до активів, що належать підприємству, а відсутність контролю означає, що даний об'єкт бухгалтерського обліку ймовірно припадає до активів, які не належать підприємству.

Крок 4. Для об'єкту бухгалтерського обліку, що припадає до активів, які належать підприємству, встановлюється очікуваний строк корисного використання (експлуатації) об'єкту: якщо він більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік), то об'єкт бухгалтерського обліку визнається об'єктом необоротних активів підприємства, менше – об'єкт бухгалтерського обліку ймовірно належить до оборотних активів підприємства.

Крок 5. Визначається належність об'єкту необоротних активів до немонетарних активів, якими за НП(С)БО 1 є усі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей [3]. Така ідентифікація дозволяє встановити належність об'єкту до однієї з груп необоротних активів, визнання яких в подальшому має суттєві відмінності: об'єкт бухгалтерського обліку належать до немонетарних необоротних активів підприємства (основних засобів, нематеріальних активів, інвестиційної нерухомості, капітальних інвестицій, довгострокових біологічних активів) або об'єкт бухгалтерського обліку ймовірно належить до монетарних (умовно монетарних) необоротних активів підприємства (довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість тощо).

Крок 6. Для об'єкту бухгалтерського обліку, який визнано належним до немонетарних необоротних активів підприємства, визначається факт його матеріальної форми: присутність матеріальної форми посвідчує, що об'єкт бухгалтерського обліку ймовірно належить до матеріальних необоротних активів, відсутність – об'єкт бухгалтерського обліку ймовірно є нематеріальним активом підприємства.

Крок 7 А. Об'єкт бухгалтерського обліку, що ймовірно належить до матеріальних необоротних активів підприємства, уточнюється щодо встановленої мети утримання, як-от: використання у виробництві, постачанні, здійсненні адміністративних та соціально-культурних функцій, здавання в оренду іншим особам. При наявності вказаної мети об'єкт бухгалтерського обліку визнається об'єктом основних засобів підприємства. Якщо така мета не встановлена, об'єкт бухгалтерського обліку ймовірно належить до інших, ніж основні засоби, матеріальних необоротних активів (інвестиційної нерухомості, капітальних інвестицій, довгострокових біологічних активів), що в подальшому уточнюється за індивідуальними критеріями визнання останніх.

Крок 7 Б. Об'єкт бухгалтерського обліку, який ймовірно є нематеріальним активом підприємства, ідентифікується щодо можливості відокремлення від підприємства: можливість відокремлення від підприємства засвідчує визнання його об'єктом нематеріальних активів підприємства, в той час як неможливість відокремлення від підприємства посвідчує, що об'єкт бухгалтерського обліку ймовірно слід визнати витратами підприємства (витрати на розробки, витрати на підготовку кадрів, інші витрати, передбачені П(С)БО 8 «Необоротні активи»).

Крок 8. Для об'єкту бухгалтерського обліку, що ймовірно належить до монетарних (умовно монетарних) необоротних активів підприємства (довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість тощо) здійснюється визнання за індивідуальними критеріями їх відповідної належності.

Виходячи із запропонованої методики, нами сформовано алгоритм визнання об'єкту бухгалтерського обліку відповідним необоротним активом (рис. 4).

Отже, представлений на рис. 4, алгоритм передбачає повну процедуру ідентифікації необоротних активів: від визнання їх об'єктами бухгалтерського обліку як такими до визнання належності кожного об'єкту необоротних активів до відповідної їм групи.

Висновки

Таким чином, доведено доцільність та сформовано ієрархію критеріїв визнання необоротних активів з виділенням загальних та додаткових критеріїв, де останні включають спільні та індивідуальні критерії визнання відповідно окремих видів необоротних активів. Побудована ієрархія критеріїв визнання об'єктів бухгалтерського обліку необоротними активами дозволила сформулювати методику їх ідентифікації та побудувати алгоритм ідентифікації та визнання необоротних активів, що сприятиме підвищенню якості облікової інформації для потреб управління.

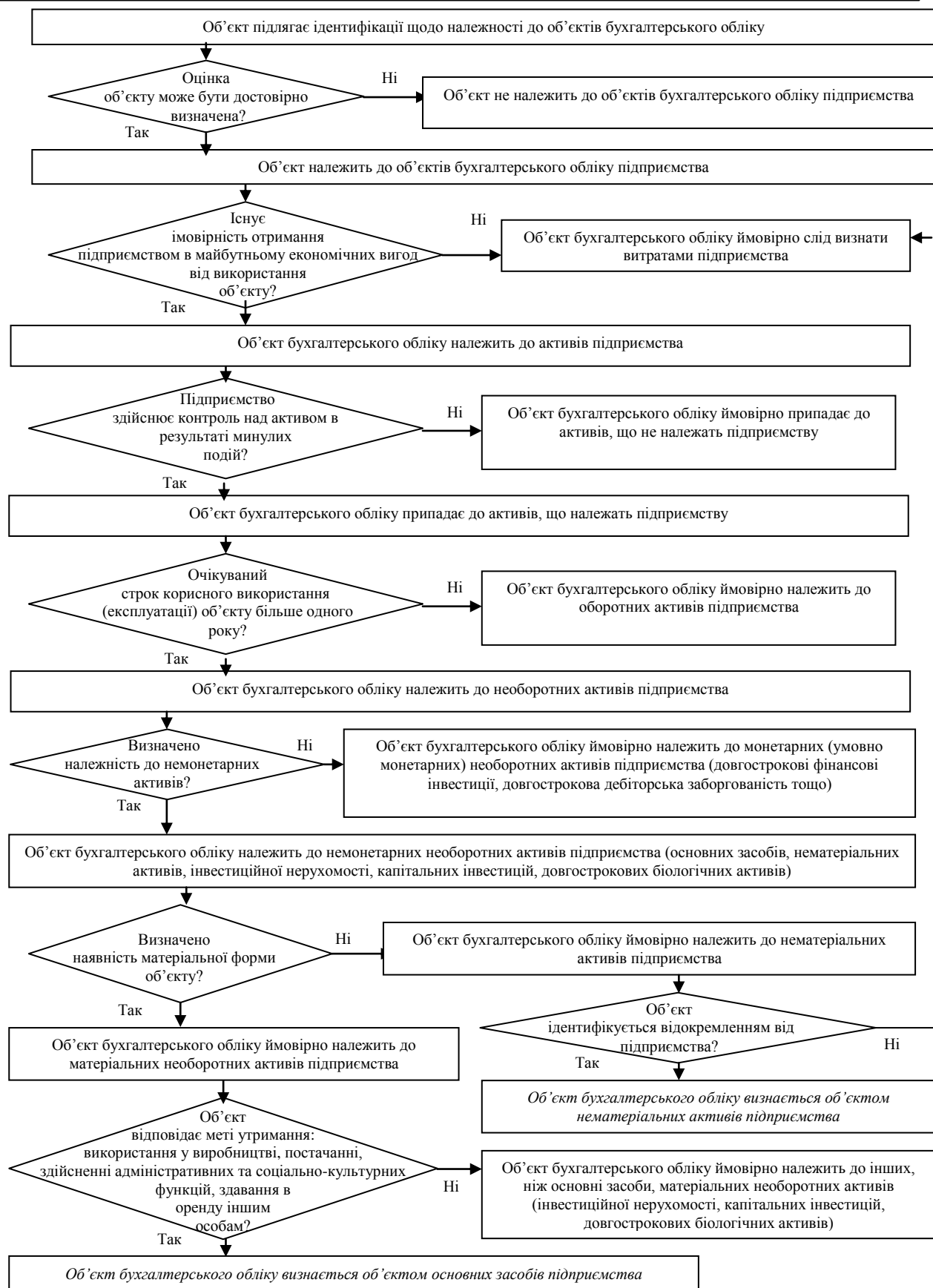


Рис. 4. Алгоритм ідентифікації та визнання об'єкту бухгалтерського обліку необоротним активом

Джерело: Сформовано авторами

Література

1. Гайденко В.В. Идентификация объектов бухгалтерского наблюдения : автореф. на соискание науч. степени канд. экон. наук : 08.00.12 / В. В. Гайденко. – СПб, 1998. – 24 с.

2. Цуркану В.И. Идентификация – важный логический прием при подготовке финансовой отчетности [Электронный ресурс] / В.И. Цуркану, И.Н. Голочалова // Вестник профессиональных бухгалтеров. – 2015. – № 5. – Режим доступа : <https://www.ipbr.org/vestnik/editions/2015/5/tsurcanu-golovachova>.
3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку – Бухгалтер 911 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/NPSBO/NPSBO.aspx>
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (IASB) 38 «Нематеріальні активи» : стандарт, Міжнародний документ від 1 січня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_050.
5. Остапкович Н.О. Проблеми обліку визнання та оцінки нематеріальних активів / Н.О. Остапкович // Проблеми обліку, контролю та аналізу в економіці України : тези доповідей V Студентської наук. конф. (зі статусом наукової), (Львів, 18–19 жовтня 2012 р.). – Львів, 2012. – Ч. 1. – С. 138–139.
6. Банасько Т.М. Ідентифікація і оцінка нематеріальних активів у бухгалтерському обліку – дискусійні питання, можливості їх розв'язання / Т.М. Банасько // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2010. – № 38. – С. 205–212.
7. Касич А.О. Теоретичні основи оцінки та обліку нематеріальних активів в Україні [Електронний ресурс] / А.О. Касич, І.Г. Хімич // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер.: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – 2013. – № 50. – С. 61–67. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpiay_2013_50_14.
8. Дорожко Г.К. Проблеми ідентифікації об'єктів інтелектуальної власності в бухгалтерському обліку [Електронний ресурс] / Г.К. Дорожко, О.В. Балашова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Вип. 1(3). – С. 51–54. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Traeiv_2013_1%283%29_11
9. Войнаренко М.П. Розвиток класифікації необоротних активів у стандартизації облікового забезпечення для прийняття управлінських рішень / М.П. Войнаренко. К. Л. Семенов // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. – № 5. Т. 2. – С. 175–182.
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : закон України від 16.07.1999 № 996-XIV . – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

Надійшла: 20.09.2017; рецензент: д. е. н., проф. Григорук П.М.